

Recursos gubernatius. Doctrina de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques (juny- juliol 2012)

Comentaris a les Resolucions de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques de 29 de juny i de 19 i 26 de juliol de 2012

Miriam Anderson

Professora Agregada de Dret Civil
Universitat de Barcelona

Abstract

Comentaris a les Resolucions de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques de 29 de juny de 2012 (manca d'exoneració expressa de la necessitat de cèdula d'habitabilitat en la transmissió d'un habitatge usat), 19 de juliol de 2012 (denegació d'inscripció de la renúncia a quota indivisa en comunitat ordinària) i 26 de juliol 2012 (dret aplicable a la renúncia d'un fideïcomissari de residu i conseqüències de la renúncia).

Comments on the Decisions of the Catalan Directorate General of Law and Legal Entities dated 29 June 2012 (registration of property transfer in spite of lack of express waiver of the obligation to provide a certificate of occupancy), 19 July 2012 (renunciation to a tenant in common's share over a building cannot be registered unless notice has been served to co-tenants) and 26 July 2012 (applicable law to subsequent heir's disclaimer and consequences thereof).

Title: Comments on the Decisions of the Catalan Directorate General of Law and Legal Entities (June-July 2012)

Paraules clau: Dret civil català, Registre de la propietat, recursos governatius, cèdula d'habitabilitat, copropietat ordinària, renúncia a la quota, renúncia al fideïcomís

Palabras clave: Derecho civil catalán, Registro de la propiedad, recursos gubernativos, cédula de habitabilidad, comunidad ordinaria, renuncia a la cuota, renuncia de fideicomisario

Keywords: Catalan private law, Land Registry, Land Registry complaints, certificate of occupancy, tenancy in common, relinquishment of share in common, disclaimer by subsequent heir

---

* Aquests comentaris s'inscriuen en els projectes d'investigació 2009 SGR 00221 (Grup d'Estudi del Dret Civil Català) i DER 2011-26892, l'investigador principal dels quals és el Prof. Dr. Ferran BADOSA COLL.

Sumari

1. Resolució de 29 de juny de 2012 (DOGC núm. 6180, de 27.7.2012). Manca d'exoneració expressa de la necessitat de cèdula d'habitabilitat en la transmissió d'un habitatge usat
  - 1.1. Introducció
  - 1.2. Nou repàs de la doctrina de la DGDEJ sobre la normativa relativa a habitabilitat
  - 1.3. Formalisme o formulisme en l'exoneració de cèdula d'habitabilitat, quan aquesta sigui possible
2. Resolució de 19 de juliol de 2012 (DOGC núm. 6191, de 13.8.2012). Denegació d'inscripció de la renúncia a quota indivisa en comunitat ordinària
  - 2.1. Introducció
  - 2.2. El doble efecte de la renúncia per part d'un comuner
  - 2.3. La cancel·lació de la quota inscrita a favor del comuner renunciant
  - 2.4. La inscripció de l'acreixement a favor dels comuners del renunciant
  - 2.5. Observacions finals
3. Resolució de 26 de juliol de 2012 (DOGC núm. 6191, de 13.8.2012). Dret aplicable a la renúncia d'un fideïcomissari de residu i conseqüències de la renúncia
  - 3.1. Introducció
  - 3.2. El recurs presentat pel notari
  - 3.3. Una qüestió competencial inexistent
  - 3.4. Dret aplicable a un fideïcomís de residu ordenat abans de l'entrada en vigor de la CDCC: la doctrina de la *iuris continuatio*
  - 3.5. Conseqüències de la renúncia del fideïcomissari
4. Taula de jurisprudència citada
5. Bibliografia citada

1. Resolució de 29 de juny de 2012 (DOGC núm. 6180, de 27.7.2012). Manca d'exoneració expressa de la necessitat de cèdula d'habitabilitat en la transmissió d'un habitatge usat

1.1. Introducció

En representació de les seves dues filles menors, la mare i propietària d'una finca confrontant adquireix en nom d'elles un habitatge de petites dimensions i de més d'un segle d'antiguitat. A l'escriptura es fa constar que la finca no té cèdula d'habitabilitat i que s'incorporen dues certificacions. D'una banda, una certificació emesa per una arquitecta, visada pel Col·legi i amb firma legitimada per la notària que atorga l'escriptura, segons la qual, un cop s'hagi agrupat la finca a la veïna o se n'hagi agregat una part i s'hagin fet les obres corresponents per a rehabilitar-la, la finca podrà obtenir la cèdula d'habitabilitat. D'altra banda, una certificació emesa per l'ajuntament competent en la qual s'assenyala que el planejament vigent permet destinar la finca a habitatge.

Presentada l'escriptura en el Registre de la Propietat, la registradora suspèn la inscripció entenent que cal que resulti del títol la manifestació per part de la compradora de què adquireix la finca amb la finalitat de rehabilitar l'habitatge. Es demana qualificació substitutòria i el registrador substituït, malgrat corregir la primera qualificació en el sentit de què no cal que es digui que s'adquireix per rehabilitar, manté la suspensió, perquè entén que els arts. 132 de la [Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge](#), i 9 del [Decret 55/2009, de 7 d'abril, sobre les condicions d'habitabilitat dels habitatges i la cèdula d'habitabilitat](#) (en endavant, Decret 55/2009), exigeixen que l'adquirent exoneri expressament de l'aportació de cèdula (cosa que només pot fer per dos motius taxats: rehabilitar o enderrocar).

La notària atorgant recorre i la registradora autora de la primera qualificació la matisa de manera que concorda amb la substitutòria.

1.2. Nou repàs de la doctrina de la DGDEJ sobre la normativa relativa a habitabilitat

La DGDEJ dedica els FD 1er i 2n a repassar la seva ja coneguda doctrina sobre la normativa d'habitabilitat, reitera la seva doble funció de protecció del consumidor i de policia, per tal de garantir un parc d'habitatges digne i adequat, i recorda quines són les transmissions que queden excloses de la necessitat d'aportar cèdula d'habitabilitat (com ara les execucions forçades, les transmissions per causa de mort, les donacions i els negocis entre copropietaris, entre d'altres). Aquesta doctrina es troba en les RDGDEJ 27.11.2008 (DOGC núm. 5298, de 16.1.2009), 31.3.2009 (DOGC núm. 5372, de 5.5.2009) i 20.4. 2010 (DOGC núm. 5651, d'16.6.2010), i ha estat recollida també recentment, entre d'altres, en les RDGDEJ 5.1.2012 (DOGC núm. 6050, de 23.1.2012) i 18.4.2012 (DOGC núm. 6166, de 9.7.2012), totes elles comentades en números anteriors d'aquesta mateixa revista.

1.3. Formalisme o formulisme en l'exoneració de la cèdula d'habitabilitat quan aquesta sigui possible

Però el tema central del recurs rau en determinar si, en els casos en què l'art. 9 del Decret 55/2009 permet que l'adquirent exoneri el transmissor de l'obligació d'aportar la cèdula d'habitabilitat (és a dir, si s'adquireix per enderrocar o per rehabilitar), cal, a més d'aportar la documentació complementària que, si escau, es requereix (en el cas de la rehabilitació, certificat d'arquitecte en el sentit que la cèdula s'obtindrà un cop duta a terme la rehabilitació i certificat municipal segons el qual l'ús com a habitatge està autoritzat i la finca no és objecte de cap expedient de protecció urbanística), que l'adquirent exoneri, com diu el referit art. 9, "de manera expressa" d'aquesta obligació, o bé si el fet que quedi constància en l'escriptura que no s'aporta la cèdula i que s'adjuntin els certificats necessaris ja comporta la referida exoneració.

La DGDEJ entén que hi ha dues possibles interpretacions. En primer lloc, el text literal de la Llei, el seu caràcter de norma de dret públic i el fet que les renunciacions han d'ésser expresses podria justificar una interpretació rígida, segons la qual fos necessari que l'escriptura inclogués, com a clàusula separada i en la part dispositiva, un text com el següent: "La part adquirent exonera expressament a la transmissor de l'obligació d'aportar la cèdula d'habitabilitat perquè adquireix la finca per a fer-hi obres de rehabilitació" (FD 3.1).

Però la DGDEJ s'inclina per una interpretació menys formalista, entenent que és suficient que resulti de manera clara i sense dubtes del contingut de l'escriptura, interpretada en el seu conjunt, que l'adquirent eximeix el transmissor d'aportar la cèdula, la qual cosa es recolza en diferents arguments. Entre ells hi ha el fet que l'exoneració de referència no és pròpiament d'una renúncia (vist que les certificacions que exigeix la legislació garanteixen que la cèdula s'aconseguirà) i que, tal i com estableixen els arts. 1282 i 1285 CC, cal interpretar els contractes en funció dels actes coetanis i posteriors al mateix i, a més, les seves clàusules s'han d'interpretar les unes per les altres.

Afegeix la DGDEJ que "[n]o hi ha dubte que aquesta segona interpretació, que evita que el formalisme derivi en formulisme, és més adequada a la realitat social del nostre temps, ajustada a les exigències de celeritat de tràfic jurídic i promoció de l'activitat econòmica i al principi de simplificació dels tràmits de tota mena. Així, se salven, alhora, la finalitat de la Llei (cal que es transmeti la cèdula o que s'exoneri el transmissor perquè es faran obres de rehabilitació o s'enderrocarà la casa) i les necessitats del tràfic (cal mantenir els contractes i facilitar el tràfic econòmic)" (FD 3.1).

En el cas concret, és cert que "no hi ha manifestació expressa d'exoneració, però consta que s'ha posat a disposició dels adquirents la informació exigida per la Llei del dret a l'habitatge" i que exigir que els adquirents atorguessin nova escriptura, en la qual, unilateralment i de manera ritual, exoneressin expressament d'incorporar la cèdula "no aporta res de nou ni guarda proporcionalitat amb la finalitat perseguida per la Llei ni sembla que s'ajusti als esforços de promoció de la competitivitat de la nostra economia que

està fent el nostre legislador” (FD 3.2). Tot això tenint en compte, a més, que l’art. 9.2 Decret 55/2009 exigeix que consti en el Registre per nota marginal la manca de cèdula d’habitabilitat en aquests casos, de manera que qualsevol tercer té notícia d’aquest fet (FD 3.2).

Així com en comentar la RDGDEJ 5.1.2012 (DOGC núm. 6050, de 23.1.2012) havíem suggerit que l’exigència de cèdula potser es podria flexibilitzar ateses les circumstàncies del cas i el context de crisi actual (*InDret 4/2012*), aquesta vegada la línia d’apartar-se del formulisme, que ja es va veure també en l’esmentada RDGDEJ 18.4.2012 (DOGC núm. 6166, de 9.7.2012), mereix ser acollida com una bona notícia.

2. Resolució de 19 de juliol de 2012 (DOGC núm. 6191, de 13.8.2012). Denegació d’inscripció de la renúncia a quota indivisa en comunitat ordinària

2.1. Introducció

Es presenta en el Registre de la Propietat una escriptura per mitjà de la qual el titular d’una quota indivisa del 30% de la propietat d’un immoble hi renuncia.

La registradora de la propietat qualifica negativament l’escriptura pel fet de no constar ni la notificació ni l’acceptació de la renúncia per part de la resta de copropietaris. Fonamenta la qualificació en els principis d’especialitat i de tracte successiu, en entendre que la manca d’acceptació dels copropietaris –o, “com a mínim”, la notificació als mateixos de la renúncia– impedeix fer constar la quota que correspon a cadascun d’ells.

El presentant recorre la qualificació, al·legant que els drets són renunciables (art. 6.2 CC) i que la renúncia continguda en l’escriptura no infringeix cap precepte imperatiu ni perjudica tercers, de manera que, en tractar-se d’una renúncia pura i simple, s’ha d’inscriure en el Registre tant la renúncia com l’efecte de la mateixa (art. 552-5 CCCat). Refereix en el recurs diverses resolucions de la DGRN, algunes de les quals després menciona la DGDEJ.

2.2. El doble efecte de la renúncia per part d’un comuner

Segons la DGDEJ, la renúncia per part d’un comuner té un doble efecte: “[p]er una banda, suposa l’extinció del dret del copropietari renunciant; per l’altra, l’acreixement del dret dels copropietaris. Això suposa que hi ha un primer efecte que afecta només el copropietari renunciant i [un] altre efecte que afecta a tercers” (FD 1.4). I això al seu torn comporta dues operacions en el Registre de la Propietat: “la cancel·lació del dret del comuner renunciant i la inscripció de l’acreixement a favor dels altres comuners”.

En els dos FD que segueixen, la DGDEJ en principi desgrana per separat la viabilitat de procedir a una o altra operació registral, però de seguida es veurà que, per mitjà de la seva

tesi sobre la perfecció de la renúncia, acaba resolent totes dues qüestions en el sentit de confirmar la qualificació negativa.

2.3. La cancel·lació de la quota inscrita a favor del comuner renunciant

La DGDEJ comença el FD 2n afirmant que, atès que l'art. 552-5 CCCat estableix que la renúncia d'un comuner és causa d'extinció de la seva quota i que l'art. 79 del [Decret de 8 de febrer de 1946, pel qual s'aprova el text refós de la Llei hipotecària](#) (en endavant, Llei hipotecària), permet sol·licitar la cancel·lació d'un dret quan aquest s'extingeixi, produïda l'extinció de la quota per renúncia, el comuner pot demanar la cancel·lació del seu dret. Aquí es recullen les resolucions de la DGRN 10.1.2003 (RJ 2003\2186) i 18.2.2003 (RJ 2003\2275), al·legades per l'interessat, que es referien a renunciacions dutes a terme pel propietari únic d'un bé, acceptant-ne la inscripció malgrat no aparegués aquesta renúncia en el llistat de l'art. 2.1 de la Llei hipotecària (tot i recollir-se en els arts. 20.1 i 79 del mateix text legal), i sense entrar a valorar si l'adquisició per part de l'Estat era automàtica o no.

Tot i això, es conclou que "(...) la renúncia d'un comuner que permet cancel·lar el seu dret és un acte unilateral del copropietari, però aquesta declaració de voluntat també és clarament receptícia: la renúncia d'un copropietari afecta als (sic) altres copropietaris, en tant que produeix un acreixement al seu favor, que no necessita la seva acceptació, però que, a la seva vegada, per ser renunciat. Per que (sic) els copropietaris puguin renunciar a l'acreixement han de conèixer la renúncia del seu comuner. La perfecció de la declaració de renúncia necessita el coneixement dels destinataris. Per això, en tant no s'acrediti fefaentment que el comuner renunciant ho ha comunicat als altres comuners, aquesta declaració de voluntat no produeix cap efecte, i [...] no es pot inscriure" (FD 2.2).

2.4. La inscripció de l'acreixement a favor dels comuners del renunciant

La conseqüència necessària d'entendre que la cancel·lació del dret del comuner no és possible és que tampoc es podrà inscriure l'acreixement de la quota del renunciant a favor dels altres comuners. Aquesta conclusió ve reforçada, en el FD 3er de la resolució, pel fet que cal que s'acrediti la recepció pels comuners de la notificació de la renúncia i, a més, perquè, malgrat que l'acreixement es produeixi automàticament arran de la renúncia, el principi de rogació (art. 6 de la Llei hipotecària) demanda que els comuners afavorits en sol·licitin la inscripció a favor seu.

2.5. Observacions finals

L'acreixement en seu de comunitat ordinària, a diferència de la successòria, és renunciable i això explica que la DGDEJ, com la registradora, entenguin que no pot constar en el Registre l'acreixement a favor dels comuners del renunciant fins que aquests n'hagin tingut notícia.

Tot i això, la decisió passa per entendre que la renúncia a una quota en copropietat requereix una notificació fefaent als restants comuners (FD 2.2), cosa que de cap manera

exigeix el CCCat. Sembla aparèixer, doncs, un requisit afegit a la renúncia pura i simple, obra de la pràctica registral i no pas del legislador.

La DGDEJ justifica aquest requisit addicional en la necessitat que els restants comuners coneguin la renúncia per tal de decidir si volen renunciar a l'acreixement. Però això no ha de fer perdre de vista que, de fet, s'està limitant la facultat de renunciar a la quota per part dels comuners amb una exigència que no ve imposada per la llei. És més, l'apartat 4 de l'art. 552-5 CCCat s'ocupa dels requisits formals de la renúncia d'un comuner quan recaigui sobre béns immobles o sobre participacions en societats mercantils, limitant-se a exigir l'escriptura pública. Si el legislador hagués volgut que la notificació (fefaent) a la resta de cotitulars fos preceptiva per a la perfecció de la renúncia, sembla que aquest hauria estat el lloc idoni per a fer-ho. Val a dir que part de la doctrina, sense arribar a exigir una acreditació fefaent de la notificació, s'inclina també pel caràcter receptiu de la declaració de voluntat en què consisteix la renúncia [POZO CARRASCOSA/VAQUER ALOY/BOSCH CAPDEVILA (2008, p. 192)], malgrat ser abdicativa. I altres comentaristes, malgrat destacar, com es fa aquí, que el requisit no es deriva del text legal, que no exigeix notificació ni per a la renúncia ni per a l'acreixement, entenen que és lògic i de sentit comú que cap dret s'adquireixi sense tenir-ne coneixement [ESQUIROL JIMÉNEZ (2013, p. 147)].

El problema rau, segurament, en la indefinició, no ja registral, sinó substantiva, a la qual condueix la renunciabilitat de l'acreixement. Els problemes afecten també, per exemple, la contribució a les despeses.

D'altra banda, la separació que s'anuncia entre la cancel·lació del dret del renunciant i la inscripció de les quotes incrementades a favor de la resta de comuners no es recull en la resolució. Si l'acreixement és automàtic sens perjudici de la possibilitat de renúncia, com admet la DGDEJ (FD 3er), no sembla que hi hagi cap motiu pel qual no es pugui inscriure la cancel·lació del dret del renunciant, del qual en resultarà l'acreixement com a conseqüència de l'extinció del dret d'un comuner sobre la quota renunciada, com a efecte legal pendent d'una eventual renúncia a l'acreixement. Sembla que l'automatisme de l'acreixement justifica que no calgui en aquest cas complir amb el principi de rogació [contra l'automatisme, vegeu, però, POZO CARRASCOSA/VAQUER ALOY/BOSCH CAPDEVILA (2008, p. 192); entenent, com es fa aquí, que la referència a la resolució al principi de rogació no és pertinent, ESQUIROL JIMÉNEZ (2013, p. 147)]. Cosa diferent és que, amb posterioritat, els restants comuners puguin sol·licitar que consti la seva renúncia a l'acreixement, per a la qual cosa sí que caldria la presentació d'escriptura a l'efecte en el Registre de la Propietat. És cert que el presentant sol·licitava ambdues inscripcions, però també ho és que aquest podria haver estat un cas d'inscripció parcial (art. 322.III Llei hipotecària), tot i que no sabem si així es va demanar.

3. Resolució de 26 de juliol de 2012 (DOGC núm. 6191, de 13.8.2012). Dret aplicable a la renúncia d'un fideïcomissari de residu i conseqüències de la renúncia

3.1. Introducció

Del text de la resolució es dedueix que se sol·licita la inscripció de diverses meitats indivises de finques pertanyents al fideïcomitent (potser en copropietat amb l'hereva fiduciària) a favor de l'hereva de la fideïcomissària de residu (néta del fideïcomitent i filla del fideïcomissari).

El fideïcomitent havia atorgat testament l'any 1957, en el qual instituïa hereva la seva esposa, establint que si aquesta morís sense haver disposat, en tot o en part, dels béns del testador, la substituïa en condició d'hereu el seu fill, amb dret de representació a favor dels seus descendents legítims.

El fideïcomitent va morir el 2 de gener de 1992 (abans, per tant, de l'entrada en vigor de la [Llei 40/1991, de 30 de desembre. Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya](#) (en endavant, CS), deixant només un fill i una néta, filla d'aquest. L'esposa del fideïcomitent va acceptar l'herència el mateix 1992. El 26 de febrer de 2009 va morir, havent deixat testament en el qual instituïa hereva universal la seva néta (única filla del fideïcomissari), sens perjudici de la llegítima del fill.

La néta accepta l'herència en escriptura en la qual, a banda de lliurar-se un llegat a una fillola de la fiduciària, es dona carta de pagament dels drets legitimaris per part del fill i la néta. En aquesta escriptura no es fa constar quina part dels béns procedien de l'herència del fideïcomitent. L'escriptura, de 25 de juny de 2009, està pendent d'inscripció. El 4 de gener de 2012, els mateixos fill i néta atorguen escriptura de rectificació de la de 2009 en la qual el fill fideïcomissari renuncia al fideïcomís, raó per la qual entenen que la néta quedava com a hereva pura i lliure.

Presentada l'escriptura en el Registre de la Propietat, el registrador, citant diversos articles del CC, entén que la renúncia del fideïcomissari obre la successió intestada del fideïcomitent.

3.2. El recurs presentat pel notari

El notari atorgant va interposar recurs governatiu al legant, essencialment, que la successió del fideïcomitent es regeix per la [Compilació de Dret civil de Catalunya de 1960](#) (a partir d'ara, CDCC), atès que el fideïcomitent va morir abans de l'entrada en vigor del CS i la disposició transitòria quarta de la [Llei 10/2008, del 10 de juliol, del llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions](#) (en endavant, Llei 10/2008), estableix que els fideïcomisos de residu, com les substitucions preventives de residu, es regeixen per les

normes vigents en el moment de l'obertura de la successió. Entén el recurs que el dret espanyol no és aplicable a la normativa anterior a la CDCC i que aquesta s'ha d'interpretar d'acord amb la tradició jurídica catalana.

3.3. Una qüestió competencial inexistent

El notari va indicar en el recurs que la competència per a la seva resolució corresponia a la DGDEJ, atès que la qüestió debatuda fa referència a normes de dret català. Tot i això, el registrador va trametre el recurs a la DGRN. Aquesta darrera, però, remet l'expedient a la DGDEJ, entenent que li corresponia resoldre, per raó de la matèria, en fonamentar-se el recurs en el dret català. Sembla clar que, per molts dubtes que pugui generar en certs àmbits l'art. 1 de la [Llei 5/2009, de 28 d'abril, dels recursos contra la qualificació negativa dels títols o les clàusules concretes en matèria de dret català que s'hagin d'inscriure en un registre de la propietat, mercantil o de béns mobles de Catalunya](#), aquest era un supòsit en el qual no hi havia qüestió possible pel que fa a la competència de la DGDEJ, malgrat que el registrador, en el seu informe, al·ludís al preàmbul de la Llei de bases de 1888.

3.4. Dret aplicable a un fideïcomís de residu ordenat abans de l'entrada en vigor de la CDCC: la doctrina de la *iuris continuatio*

Per a la DGDEJ, el recurs se centra en dues qüestions. La primera, relativa al dret aplicable al fideïcomís ordenat abans de l'entrada en vigor de la CDCC, la considera "ben clara", sense necessitat de recórrer ni al Decret de Nova Planta ni al CC: "La disposició final primera de la Compilació de 21 de juliol de 1960 indica que les normes del Dret civil especial de Catalunya vigents en el moment que es va promulgar resten substituïdes per les contingudes en la Compilació. Aquesta disposició, que va evitar una derogació de la normativa anterior i en certa manera va legitimar la Compilació en les lleis històriques més que en les Corts del moment, és el fonament de la doctrina de la *iuris continuatio* que ha regit, de fet, fins l'actual Codi civil de Catalunya. Dit d'altra manera: la Compilació no 'crea' el Dret civil català de nou en nou, sinó que el recull i el codifica. Abans de la seva promulgació regeixen les lleis antigues. Per raó d'aquesta *iuris continuatio*, en tot allò que la Compilació no modifica la normativa anterior, es pot entendre que la Compilació la recull. En conseqüència resulta evident que un fideïcomís ordenat el 1957 per un testador fideïcomitent que mor el mes de gener de 1992, abans de l'entrada en vigor del Codi de Successions, no es regeix pel Codi civil espanyol, sinó per la normativa de la Compilació de 1960" (FD 1.2).

A continuació, la DGDEJ fa referència a la disposició transitòria quarta de la Llei 10/2008, atès que s'aplica a tots els fideïcomisos constituïts abans de la seva entrada en vigor [vegeu GINER GARGALLO (2009), p. 1706]. Aquesta disposició transitòria adopta un criteri diferent, pel que fa al fideïcomís de residu, al de la disposició transitòria novena del CS, que establia l'aplicabilitat de la normativa de 1991 sobre els efectes del fideïcomís a tots els fideïcomisos pendents en el moment de la seva entrada en vigor, fins i tot si el causant havia mort abans. Contràriament, la nova disposició transitòria aplica el CCCat només pel que fa a les normes

relatives a la pendència del fideïcomís, i exclou el cas dels fideïcomisos de residu i les substitucions preventives de residu, als qual s'aplica, en aquest punt, la normativa vigent en el moment de l'obertura de la successió. En tota la resta (és a dir, en les regles que no es refereixin a la pendència del fideïcomís), la normativa aplicable és, per a tot tipus de fideïcomís, la del moment de la mort del fideïcomitent, la qual cosa porta, en el cas que ens ocupa, a la CDCC. La DGDEJ afirma que, en tractar-se d'un fideïcomís de residu, es regeix íntegrament per la CDCC (FD 1.3).

3.5. Conseqüències de la renúncia del fideïcomissari

Establerta l'aplicabilitat del dret català i no del CC, la DGDEJ entra a analitzar quines són les conseqüències de la renúncia del fideïcomissari, donant per fet que es tractava d'un fideïcomís de residu. Sense especificar en quina norma es recolza, la DGDEJ afirma que la renúncia en vida del fiduciari comportaria la purificació del fideïcomís i que, per tant, els béns passarien a formar part, com a lliures, de l'herència de la fiduciària. En el nostre cas, però, la renúncia es va fer després de la mort de la fiduciària. La DGDEJ entén que la primera escriptura d'acceptació d'herència no podia ser títol suficient per tal que la néta i hereva de la fiduciària fes seus els béns objecte del fideïcomís, atès que no s'hi feia cap referència, però que un cop rectificada l'escriptura per tal de deixar constància expressa de la renúncia del fideïcomissari, "(...) els béns fideïcomesos queden lliures i s'integren a l'herència de la fiduciària i passen als hereus d'aquesta com a lliures. En cap cas no es pot considerar que la renúncia del fideïcomissari impliqui l'obertura de la successió intestada del fideïcomitent" (FD 3.3).

Val a dir que, malgrat tot aquest periple, sembla que l'opinió generalitzada a l'empara del CC també és aquesta [vegeu, per tots, CÁMARA LAPUENTE (2011, p. 722) i la jurisprudència que cita].

Tot i no ser aplicable al cas per raó del temps, cal mencionar el fet que, a diferència del que feia l'art. 235.2 CS, el CCCat no contempla expressament la possibilitat que el fideïcomissari renunciï al fideïcomís (es té en compte la possibilitat de renúncia anticipada -arts. 426-11 c), 426-12 c) i 426-31.1 CCCat, però no un cop produïda la delació). Tot i això, sembla que cal entendre possible aquesta renúncia, com també ho és en seu de llegat (art. 427-15.1 CCCat) i de llegítima (art. 451-2.2 CCCat), tot aplicant per analogia aquests preceptes [MARSAL GUILLAMET (2009, pp. 689-690)]. I és comprensible que, si el fideïcomitent no ha fet cap altra previsió, la conseqüència de la renúncia sigui la purificació del fideïcomís [vegeu POZO CARRASCOSA/VAQUER ALOY/BOSCH CAPDEVILA (2009, p. 181), que assenyalen que aquesta conseqüència, per al cas de manca de l'únic fideïcomissari, es recolza en el fet que el fideïcomís és un gravamen i en què el principi *nemo pro parte* impedeix la concurrència, fins i tot successiva, d'hereus testamentaris i intestats].

4. Taula de jurisprudència citada

Direcció General dels Registres i del Notariat

<i>Data</i>	<i>Referència</i>
10.1.2003	RJ 2003\2186
18.2.2003	RJ 2003\2275

Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques

<i>Data</i>	<i>Referència</i>
27.11.2008	JUS/4053/2008 (DOGC núm. 5298, de 16.1.2009)
31.3.2009	JUS/1205/2009 (DOGC núm. 5372, de 5.5.2009)
20.4.2010	JUS/1939/2010 (DOGC núm. 5651, 16.6.2010)
5.1.2012	JUS/20/2012 (DOGC núm. 6050, de 23.1.2012)
18.4.2012	JUS/1346/2012 (DOGC núm. 6166, de 9.7.2012)

5. Bibliografia citada

Sergio CÁMARA LAPUENTE (2011), "Comentario al art. 781", a Ana CAÑIZARES LASO *et al.* (dirs.), *Código civil comentado*, vol. II, Civitas, Thomson Reuters, Madrid, pp. 720-725.

Víctor ESQUIROL JIMÉNEZ (2013), "Reseña de las principales resoluciones de la Dirección General de Derecho y Entidades Jurídicas de la Generalitat publicadas durante el tercer trimestre de 2012", *La Notaria* 3/2012, pp. 146-148.

Antonio GINER GARGALLO (2009), "Comentari a la disposició transitòria quarta", a Joan EGEA I FERNÁNDEZ/Josep FERRER I RIBA (dirs.), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, vol. II, Atelier, Barcelona, pp. 1705-1708.

Joan MARSAL GUILLAMET (2009), "Comentari a l'art. 426-24", a Joan EGEA I FERNÁNDEZ/Josep FERRER I RIBA (dirs.), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, vol. I, Atelier, Barcelona, pp. 688-692.

Pere del POZO CARRASCOSA/Antoni VAQUER ALOY/Esteve BOSCH CAPDEVILA (2008), *Derecho civil de Cataluña. Derechos reales*, Marcial Pons, Madrid/Barcelona/Buenos Aires.

---(2009), *Derecho civil de Cataluña. Derecho de sucesiones*, Marcial Pons, Madrid/Barcelona/Buenos Aires.